

§. III. De adjectione Poenae.

141 AD Formam accidentalem Sponsalium IV. pertinet adjectio poenae, quae parti, à Sponsalibus recenti, propter violatam fidem, per modum alicujus poenae certa quantitas solvenda imponitur. Quam adjectionem eatenus illicitam esse, ut poena solvatur etiam in casu, quò justa resiliendi causa suppetit, omnium est sententia, veluti perhibet Clariss. P. W. ex de Sponsalib. p. 2. contr. 2. n. 2. juxta disertum textum in cap. gemma 29. n. 2. An verò adjectio poenae tunc quoque sit illicita, quando non suppetit justa resiliendi causa? Contentione non parva disputatur. Affirmant Sanchez lib. 1. disp. 30. per tot. Zoëf. ad h. t. num. 82. Gonzalez ad d. cap. gemma n. 2. Pirhing ad eund. tit. num. 23. Clariss. P. Kugler de Sponsalib. p. 1. q. 3. n. 42. & factis aperte Clariss. P. W. ex cit. contr. per 144. Negant Layman. Theol. Moral. lib. 5. tract. 10. cap. 1. num. 8. Gobat Theol. experim. tract. 10. n. 172. Rosignolo de Sponsal. praeot. 5. sect. 10. n. 3. Barbosa ad cit. cap. n. 10. P. Engel ad h. t. §. 2. n. 7. Gletle in assert. jurid. assert. 56. Clariss. D. Collega Franz ad tit. Insti. de Nupt. p. 1. n. 18. P. Reiffentuel h. t. n. 188.

145 Ego negantium opinionem probo I. quia ex natura rei non implicat, ut poena in casum, quò injustè quis resiliit à Sponsalibus legitime contractis, solvatur: sicut enim tunc poena legalis intervenire potest; ita non apparet ratio, cur poena conventionalis intervenire non valeat. II. quia in cæteris pactis & contractibus licet convenire de poena, in eventum, quò unus ex pacifcentibus aut contrahentibus datæ fidei contravererit, solvendâ nulla proinde ratio cogit, ut aliud statuamus de Sponsalibus. III. quia de Jure non est prohibitum, in contractu sponsalicio convenire de arrhis, ut infra videbimus, post illicitum recessum à Sponsalibus, aut perdidis aut compensandis. Ergo de Jure non est prohibitum, in contractu sponsalicio convenire de poenâ, post illicitum recessum à Sponsalibus solvendâ.

148 Nec juvat dicere, quòd arrhæ, cum plerumque constituantur in exigua quantitate, & velut jam traditæ, facilius & suavius amittantur, quam poenæ, Matrimonii libertati tantum non causent præjudicium, quantum casus de poenis. Nam inprimis ex hac disparitate solum convinceretur, quòd poenæ non debeant in quantitate majori consistere quam arrhæ, non obstantè, quòd arrhæ tradantur, & poenæ tantum promittantur: siquidem vix non eadem difficultate relinquitur, quòd tantum sub conditione datum est, siquidem solvimus, quòd debemus. Deinde si pars, quæ recipit arrham, Sponsalia servare recuset, arrha non supponitur ab illa parte tradita, sed potius, quæ tradita est à parte altera, cum duplicatione danti restitui debet; quò casu est æqualis ratio de arrhæ &

poenâ. Denique nihil est in Jure determinatum, quænam sit arrharum quantitas, & quousque possint exterrere, nisi quòd in Jure Civili in l. mulier 5. Cod. h. t. vetitum legatur, ne pactum de arrhis ultra quadruplum reddendis incurratur; per hanc verò prohibitionem certa arrharum quantitas, ut nemini non patulum est, non determinatur. Video tamen, totius rei cardinem versari in genuina explicatione d. cap. gemma 29. h. t. cujus verba adscribere lubet. Gemma mulier nobis exposuit, quòd, cum T. filia ejus cum C. contraxit matrimonium, B. de Alteria eâ occasione, quòd inter P. filium suum, & prædictam puellam, intra septennium constitutos, Sponsalia contracta fuerunt, poenam solvendam à parte, qua contraveniret, in stipulatione appositam, ab ipsa nititur extorquere. Cum itaque libera Matrimonia esse debeant, & idè talis stipulatio propter poenâ impositionem sit merito improbanda: mandamus, quatenus, si est ita, eundem B. ut ab extorsione prædictæ poenæ desistat, Ecclesiastica censura compellatur. Dicunt itaque Authores, nobis contrarij, quòd stipulatio poenalis manifestè reprobetur in cit. cap. obrationem, æquè luculentam, quòd Matrimonia debeant esse libera; quæ ratio tunc quoque procedit, quando legitima causa à Sponsalibus divedendi non occurrat. Verum, quàm male robor opinionis suæ intr. cit. cap. ponant, quantocius demonstrabo. Enimverò si casum illius cap. perpendamus, Sponsalia, ibidem contracta, vel nunquam valuerunt: eò quòd personæ deponata intra seu infra septennium constitutæ fuisse dicantur; vel, si valuerunt, ac post septennium in impubertate contracta supponuntur, sponso & sponse competiti jus, ab iisdem Sponsalibus statim post completam pubertatem resiliendi. Rectè igitur Summus Pontifex 155 decidit, quòd stipulatio poenalis, hisce Sponsalibus adjecta, non potuerit adstringere partes, ne Matrimonium aliud contrahant: quoniam libertas Matrimonii, de Jure Communi impuberibus post pubertatem indulta, per ejusmodi conventiones poenales circumscripti non potest; quòd ultrò concessimus in num. 142. Præterea si rationem, cur S. Pontifex illam stipulationem poenalem improbaverit, trutinemus, illa consistit in libertate Matrimonii; quæ utique non erit libertas physica, vi cujus de factò & physice possumus aliquid facere vel omittere; sed juridica, vi cujus de jure & licitè quid facere possumus, aut omittere. Siquidem libertas physica non solum generaliter in pactis & contractibus non attenditur: ut potè cum producant jus proprietatis, tanquam morale vinculum, quò aliquis ad positionem vel omissionem actûs adstringitur, ita ut, que ab initio, priusquam inita sunt conventio, sunt libertæ voluntatis, postea fiant necessitatè ex l. siens 5. Cod. de O. & A. Sed etiam specialiter

ter in Sponsalibus, dum, ex dicendis in cap. seq. producant gravem obligationem justitiæ, & nisi partes ultrò hanc obligationem explere velint, per severitatem censurarum & aliarum poenarum adiguntur. Sive igitur textum, five rationem S. Pontificis in cit. cap. ponderemus: liquidum & apertum est, poenam in Sponsalibus eatenus tantum improbari, quatenus impedit libertatem juridicam, & tollit facultatem, à Sponsalibus licitè recedendi.

160 Dies: S. Pontifex voluisse in cit. cap. physice quoque libertati in tantum favere, ut, si contrahentes Sponsalia nolint amplius stare promissis ob interventientem obligationem justitiæ, non possint aliò, & hominibus plerumque aperiore remediò, videlicet solutione poenæ, ad implementum promissionis compelli: voluit enim singulariter libertati

Matrimonii proficere, & consequenter non tantum libertatem juridicam sed etiam physicam, quantum potuit adjuvare. Sed gratis sic dicis. Jam enim ostendi ex 61 casu & ratione cit. cap. quòd S. Pontifex solum libertatem juridicam intendit promovere: nec enim contrahentes Sponsalia, & eadem sine causa adimplere nolentes, digni sunt indulgentiâ & gratiâ Pontificiâ, sed potius merentur poenam, non solum ex conventionis debitam, sed etiam à Legibus aut Judice imponendam. Satisque Matrimonii libertas per hoc adjuncta censetur, quòd justa resiliendi facultas adjectione poenæ nequeat impediri; cum tamen in aliis negotiis is, qui etiam ex justa causa recedit à conventionem, ad poenam exolvendam confringi valeat, quando contrahentes per speciale pactoem id expresserunt.

§. IV.

De interventu fidejussoris, aut constitutione pignoris.

163 VII. PERTINET ad Formam accidentalem Sponsalium interventus fidejussoris, cui neque Jus resistit, neque ratio: eò quòd obligatio Sponsalium per fidejussorem non alteretur, sed tantum firmetur & confirmetur, quatenus obligatio, quam subit persona principalis, in fidem fidejussoris suscipitur. Rosignolo de Sponsal. praeot. 6. n. 1.

164 VIII. ad eandem Formam pertinet constitutio pignoris: sicut enim fidejussor obligationi sponsalitiæ magis & magis roborandæ potest accedere; sic etiam, ad eandem obligationem fortius solidandam, pignus accedere valet. Rosignolo cit. l. n. 4.

165 Si opponas: obligationem sponsalitiæ ad eò personalem esse, ut nequeat succedanea fidejussoris obligatione firmari vel compensari. Repono ego, obligationem sponsalitiæ

quoad objectum principale, Matrimonium, scilicet cum certa persona contrahendum, tam personalem esse, ut compensationem per succedaneam fidejussoris obligationem respiciat: nec enim, si una pars ex contrahentibus renuat exequi Sponsalia, fidejussor ad executionem in sua persona compelli potest: aliter fiero tamen, obligationem quoad objectum minus principale, puta quoad compensandum interesse, & assicurandam obligationem arrharum aut poenæ conventionalis, non ad eò personalem esse, quin interventum fidejussoris recipiat. Interim, sicut principalis ad nihil tenetur, 167 quanto ex causa licita fidem sponsalitiæ infringit: ita nec obligatio fidejussoria, nec pignoris constitutio tenet: notissimum enim est, quòd obligatio accessoria sine principali consistere nequeat. Rosignolo d. l. n. 2.

CAPUT IV.

De Effectu & Affinibus Sponsalium.

POST Materiam & Formam Sponsalium consideramus eorundem Effectum; & per modum accessorii tubnectimus ea, quæ Sponsalibus sunt cognata & affinia.

SECTIO I.

De Effectu Sponsalium.

SUMMARIA.

1. Ex Sponsalibus oritur obligatio servandi fidem.
2. Ex virtute justitiæ.
3. & 4. Stringens graviter in conscientia.
5. Nisi alia fuerit intentio contrahentium.
6. & seq. Hac obligatio est efficax in foro externo.
8. & 9. Non permittit recessum à Sponsalibus.
10. Nec etiam commixtionem carnalem cum alia persona.
11. Quando verum tempus est adjectum, illò adveniente implenda sunt Sponsalia.
12. & seq. Refertur sententia, assertens, Sponsalia statim implenda.

implenda, quando tempus adjectum non est. 14. & seq. Refertur sententia negans. 16. & 17. Affertur sententia media, qua priores conciliantur. 18. Suadendam tamen, ut executio non

diu procrastinetur. 19. & seqq. Pars, nolens contrahere sponsalibus satisfacere, compelli potest. 22. & seqq. Proponuntur & solvuntur textus in cap. 2. & 17. h. i.

§. I.

Qualis obligatio nascatur ex Sponsalibus?

1 E ffectus Sponsalium est obligatio servandi fidem, in contractu sponsalicio datam, & Matrimonium premisum debito tempore ineundi cap. de sponsal. 27. cap. Aho 47. cap. de conjugali 50. XXVII. q. 2. cap. praterea 2. cap. ex literis 10. cap. requisivis 17. h. i. Hæcque obligatio provenit ex virtute iustitiæ: quia promissio mutua operatur jus proprietatis, quod promissarius promittentem sibi obligatum habet, ut, quod promissit, ex vigore iustitiæ teneatur facere. Unde

potius quilibet presumitur Matrimonium juxta regularem illius naturam contrahere. Infertur II. obligationem sponsalitiæ esse mixtam, id est, partim naturalem, quatenus stringit in foro conscientiæ; partim civilem, quatenus stringit in foro contentioso, & actionem efficacem, in Judicio Ecclesiastico movendam, producit per textum in cap. ex literis 10. h. i. Siquidem ex contractu consensuali, qualis est sponsalitiis, indubitanter obligatio mixta resultat, quæ simul animam obstringit, & actionem pro foro judiciali generat. Magnificus D. P. König ad h. i. num. 51.

Infertur III. promittenti recessum à Sponsalibus, altera parte non consentiente, non esse licitum: quantumvis enim Jus Civile videatur concedere licentiam, pro libitu à Sponsalibus discedendi l. alti 1. Cod. h. i. Nihilominus de Jure Canonico & Naturali non licet infringere fidem, ac jus, sponso vel sponsæ per Sponsalia quæsitum, proprio motu violare per cap. Antigonis 1. cap. qualiter 3. de Pænit. P. Wex de Sponsal. p. 1. §. 6. n. 2.

Infertur IV. sponsum vel sponsam peccare contra iustitiam, non tantum si celebrent alia Sponsalia, sed etiam si carnaliter cum alia persona extranea commisceantur: violatur enim jus ad rem, per Sponsalia in corpus alterius acquisitum, quando corporis usus extraneæ personæ conceditur. Rosignolo de Sponsalib. diq. 1. §. 2. n. 2.

§. II.

Quoniam tempore obligatio Sponsalitia debeat executioni mandari?

11 Q uando contractui sponsalicio certus terminus pro executione fuit adjectus, apud omnes in consensio est, obligationem in adjecto termino executioni mandari debere per textum in l. trajestina 23. ff. de O. & A. l. mag. 12. am 12. Cod. de Contrah. & constit. stipulat. At quando Sponsalia prorsus indefinitè, sine appositione certi termini, fuerint contracta, non convenit inter DD. quoniam tempore sint adimplenda? Pontius lib. 12. de Matrim. cap. 6. n. 1. Wiestner ad h. i. n. 59. Reiffenstuel ibid. n. 143. volunt, obligationem statim executioni dandam, & Matrimonium esse contrahendum, tamen si neutra pars insistat, & alteram interpellaverit, ob regulam Juris in l. in omnibus 14. ff. de R. J. & l. cum qui 41. §. 1. ff. de V. O. ubi dicitur, quod in omnibus obligationibus, quibus certum tempus non præstituitur, statim urgeat & stringatur debitum, adinstar voti, quod, ubi absolute fuit emissum, mox exolveri debet juxta tex-

tum in Deuteron. cap. 23. v. 21. Sanchez 14 d. lib. 1. disp. 28. n. 2. Rosignolo de Sponsal. p. not. 8. n. 2. Pirhing ad h. i. n. 25. Magnif. D. P. König ibid. n. 52. & plures alii defendunt, Sponsalia prius executioni non esse mandanda, quam si contrahentium pars una insistat, ac interpellaverit propter textum in l. debitoris 10. Cod. de Pignorib. qui debitoris interpellationem ad actualem solutionem prærequirit; non tantum in casu, quod pignus distrahatur, veluti putant Authores primæ sententiæ, sed generaliter in omni debito, utpote ex culpa dantis, si discrimine loquatur, & postea ex regula generali casum specialem de pignoris distractione decidat.

Utramque tamen sententiam arbitrator conciliari posse, si prima sic explicetur, quod per se loquendo obligatio sponsalitia statim sit efficax, ac in actum secundum redigenda; secunda verò sic temperetur, quod per accidens promittentes excusentur à Sponsalium executione-

entione, si neutra pars executionem petierit: quia tunc mutuo consensu tacita dilatio videtur concessa fuisse; nisi pars altera prævecurdia vel alia causa non audeat perere, veluti contingit apud feminas. Clariss. P. Wex de Sponsal. p. 1. §. 7. & 8. Confer. in lib. III. tractat. de Pænit. & Contrah. cap. 8. n. 62. 18. & seq. Quamquam de cætero, ex omnium

DD. consilio, curandum & invigilandum sit, ut Matrimonium, quamprimum commodè potest fieri, Sponsalibus conjungatur; nam diuturna Matrimonii dilatio non solum datam anam variis incommodis, sed etiam exponit sponsum & sponsam multis periculis, carnaliter inter se peccandi. Gobat Theol. Experiment. tr. 10. n. 124.

§. III.

Possintne sponsus & sponsa ad contrahendum Matrimonium compelli?

19 E x eo, quod tam obligatio iustitiæ, quam efficax actio nascatur ex Sponsalibus, supra naturam concludi videtur, quod, si sponsus aut sponsa contractui sponte noluerint satisfacere, autoritate Ecclesiastica possint compelli: quemadmodum accidit non tantum in aliis contractibus per cap. Antigonis 1. de Pænit. sed in specie statuitur de Sponsalibus in cap. ex literis 10. h. i. & docent Sanchez 4. lib. disp. 29. n. 4. Rosignolo de Sponsal. p. 1. num. 1. Magnif. D. P. König ad h. i. n. 53. Clariss. P. Kugler de Sponsalib. p. 1. q. 5. à 21. 70. Et quamvis in memorato textu de Sponsalibus juratis agatur; eadem tamen est ratio de Sponsalibus non juratis: nam officium cujuscumque Judicis est, ut in contractibus, etiam sine juramento initis, partes, quæ propria voluntate dictis aut promissis stare detrectant, per remedia pœnalitæ coercant.

habere videtur, in patientia tolerari posse. Quod 23 ipsum adhuc clarius affirmatur in cap. requisivis 17. d. 1. quod nempe, cum Matrimonia debeant esse libera, pars reticens sit potius movenda, quam cogenda: cum coactiones soleant habere difficiles exitus.

22 Neo officit, quod in cap. praterea 2. h. i. statutum habeatur, eos, qui de Matrimonio contrahendo parè & sine omni conditione fidem dederunt, commonendos esse, & modis omnibus inducendos, ut præstitam fidem observent: si autem se ad invicem admittere noluerint, ne forte deterius aliquid contingat, ut eadem scilicet ducatur, quam odio

Resp. enim cum citatis Authoribus & P. 44 Wex de Sponsalib. p. 1. §. 6. n. 5. quod Juxta ab initio non debeat cogere, sed monere; & si monita vilipendantur, ad instantiam partis ordinariè possit comminare censuras Ecclesiasticas; per accidens tamen à censuris abstinere debeat, si viderit, ex earum actuali interminatione, propter duritiem & pertinaciam alterius partis, secutura mala non parva, rixas, discordias, scandala &c. etenim subinde malum, quod minus est, tolerari debet, ut majus evitetur. Nec violatur extendere libertas, ad Matrimonium requisita, quando in contumaces in casu ordinario pœna Ecclesiastica fulminatur: quippe cum libertas solum juridica, non autem physica ex cap. 3. num. 156. & seq. desideretur; illa verò jam censetur amissa, quando quis antedecenter ad Sponsalia contrahenda per verum ac deliberatum consensum se se resolvit.

SECTIO II.

De Affinibus & accessoris Sponsalium.

SUMMARIA.

26 Ad affinia vel accessoria Sponsalium pertinet chirographum nuptiale. 27. Ante cuius perfectionem Sponsalia censentur esse perfecta. 28. Nisi contrahentes scriptura consensum alligaverint. 30. Pertinet illic artha. 31. & seq. Sponsa potest etiam sponso constituere artham, & viceque sibi invicem. 33. Res quilibet in artham venire potest. 34. & seq. Matrimonio secuto, debet artha restitui danti. 36. & seq. Idem est, si Matrimonium non sequatur ex legitima causa. 38. & seq. Si non sequatur ex culpa dantis, si artham amittit; si ex culpa accipientis, ille acceptam in duplo restituit. 40.

Nisi minorens sit. 41. & seq. Valet pactum de arthæ in duplo scripto, vel quadruplo restituendis etiam de Jure Canonico. 43. & seq. Si pater artham constituit, nec possit filiam ad Matrimonium disponere, eam non perdit. 45. & seq. Propter osculum sponsa nihil de arthæ lucratur. 47. Pertinet etiam Sponsalitia largitas. 48. Secuto Matrimonio, res donata redit ad donatarium. 49. & seq. Inducatur, quid Juris, si Matrimonium non sequatur? 51. & seq. Ostanditur, quid Juris, si osculum intercedat? 54. Extenditur eadem doctrina ad copulam. 55. Non autem ad amplexus.

§. I.

De Chirographo Nuptiali.

26 A ffinia, cognata, & accessoria Sponsalium sunt plurima. Nos referimus potiora, & I. attingimus chirographum seu scripturam

nuptiale, quod nihil aliud est, quam instrumentum vel scriptura, in qua promissio Matrimonii una cum annexis pactis & conditionibus

27bus describitur. Antequam vero chirographum tale perficiatur, contractus sponsalitijs jam est perfectus: quippe cum ex cap. 1. n. 13. pertineat ad scripturam contractuum consensualem, qui scripturam ad sui complementum non desiderant. Nisi forsitan contrahentes suum consensum expressè restringant ad chirographum: tunc enim,

§. II.
De Arrhis.

30II. AD accessoria Sponsalium referimus arrhas, quæ sunt quasi pignora, in securitatem futuri Matrimonii, post contracta Sponsalia à Sponsis sibi invicem vel eorum parentibus constituta per l. arrhis 3. & l. mulier 5. Cod. h. t.

31 Dixi: à sponsis sibi invicem. Quantumvis enim frequentius arrha constituitur à sponso sponsæ; attamen nec sponsa prohibetur, arrham constituere sponso. Sanchez de Matr. lib. 6. disp. 29. num. 4. nec utrique vetitum est, simul alteri dare & recipere arrham, veluti cum Covarruv. de Matr. p. 2. cap. 3. §. 7. num. 10. docet Magnif. D. P. König ad tit.

32 de Donat. inter vir. & uxor. p. 1. num. 4. Nec enim, si uterque, sponsus & sponsa, sibi invicem det arrham, negotium simulatum geritur, veluti putavit Zoëf. ad h. t. n. 7. sed vera & realis conventio celebratur, ea conditione, ut, qui restitit à Sponsalibus, arrham, quam dedit alteri, perdat, & quam accepit, restituat.

33 Quenam verò res constituantur pro arrha, nihil interest, sive quantitatem, sive qualitatem spectemus: nam in Jure nostro nil invenimus determinatum. P. König cit. l. n. 5.

34 Quodsi Matrimonium, arrhà jam traditâ, contrahatur, danti ab accipiente restitui debet d. l. arrhis 3. Cod. h. t. quoniam, sicuti pignus præstitit solutione vel alia satisfactione, redit ad debitorem: sic, Matrimonio, vi debiti sponsalitijs contracto, arrha ad dantem revertitur. Rosignolo cit. l. p. n. 17. n. 6.

35 Quamquam de consuetudine Germaniæ, de qua, citatò Laymannò, testimonium dant P. König d. l. n. 8. & P. Reiffenstuel h. t. num. 130. arrha, secutò Matrimonio, penes accipientem maneat.

36 Si Matrimonium non contrahatur, refert, utrum non contrahatur ex culpa alterutrius, vel sine culpa. Si posterius; idem dicendum, quod diximus in casu mox antecedenti, quando Matrimonium reipsâ contrahitur per

37 mulier 5. Cod. h. t. Unde, si pars alterutra restituit à Sponsalibus ob legitimam & in Jure probatam causam, dans arrham recuperat; nisi causa resiliendi jam eò tempore, quò arrha fuit constituta, innotuerit. Rosignolo d. l. p. n. 18. num. 2.

38 Si prius; ulterius videndum, an Matrimonium non contrahatur ex culpa dantis, vel ex culpa accipientis. Primò casu dans arrham amittit; alterò casu accipiens arrham duplicatam,

sicut alii contractus, quorum valor adstringitur ad scripturam, ante scripture confessionem non sunt perfecti juxta pr. Inst. de Emp. Vend. sic neque contractus sponsalitijs erit perfectus, nisi Rosignolo de Sponsalib. III. p. n. 1. num. 3. Plura huc applicanda recurrent, ubi in tract. 2. de pactis dotalibus aliqua differemus.

id est, rem acceptam cum altero tanto seu illius estimationem restituit d. l. mulier 3. d. l. mulier 5. Cod. h. t. & arg. pr. Inst. de Emp. Vend. Quin etiam accipiens arrham quadruplicatam, id est, rem acceptam cum triplo, atque adeò, si acceperit centum florenos, quadringentos restituit, ubi nominatim ac specificè ita conventum est d. l. mulier 5. Excipitur, minorennis ætas, quæ, sicut in aliis casibus excusationem meretur, ita minorennem, qui dedit arrham, ab ejus amissione; illum verò, qui accepit, à restitutione dupli vel tripli excusat d. l. mulier. P. König d. l. num. 9. Wiestner ad h. t. n. 70.

Dubitatur autem I. an pactum de arrhis, in duplo, triplo, vel quadruplo restituendis; etiam de Jure Canonico valeat?

Resp. affirmativè. Ita Gutierrez de Matr. cap. 18. n. 17. Sanchez d. disp. 26. n. 11. Sylvester V. Sponsalia n. 98. quartum. P. Wiestner d. l. n. 74. & plerique, qui ceteroquin pœnam conventionalem negant. Ratio est: quia Jus Canonicum nullibi fustulit aut corripit Jus Civile, quò pactum de arrhis; etiam in quadruplo restituendis, approbatur. Nec etiam ratio corrigendi suppetebat: quandoquidem libertati Matrimonii nihil derogatur, esto per arrharum quadruplicationem recessus illicitus constringatur.

Dubitatur II. an, si pater arrham pro filia constituit, filia autem non possit induci ad Sponsalia, tamen pater conatum omnem adhibeat, arrham amittat?

Resp. negativè. Ita Sanchez disp. 26. n. 12. P. Wiestner h. t. n. 74. Ratio est: quia, dum arrharum amissio videtur in pœnam delicti seu violatæ fidei constituta, non potest onerare patrem, arrhas pro filia dantem, si pater non steterit, quò minus fervetur fides per l. non exigimus 2. in pr. & §. 1. ff. Si quis cautionib. l. ult. §. 1. ff. ad L. Rhod. de jactu.

Dubitatur III. num arrham retinere valeat, sponsa, quando receipt osculum à sponso, tamen nuptiæ secutæ non fuerint?

Resp. negativè. Ita Rosignolo de Sponsal. III. cit. p. n. 17. num. 2. Ratio est: quia, non obstante, quòd sponsalitijs largitas retineri valeat, quando sponsa receipt osculum à sponso, veluti dicemus in n. 51. attamen de arrhis non reperimus aliquid simile constitutum: nec etiam occurrit ratio paritatis, dum osculum non tam repugnat Matrimonio futuro, quam potius ad illud ordinatur.

§. III.
De Sponsalitijs largitate.

47III. AD accessoria Sponsalium referimus Sponsalitijs largitatem, quæ subinde vocatur antenuptialis donatio, & nihil aliud est, quam donatio inter sponso de futuro facta sub spe Matrimonii. Sanchez de Matr. lib. 6. disp. 1. n. 1. Rosignolo cit. l. p. n. 3.

48 num. 1. Illius effectus est, quòd, si Matrimonium in eatur, res donata irrevocabilitè acquiratur donatario l. donationes 1. §. 1. ff. de Donat. l. si mater 12. Cod. de Donation. ante nupt.

49 Sin autem Matrimonium omittatur, interest, utrum ex culpa contrahentium, vel sine culpa. Si ex culpa, & quidem donantis; res donata pariter apud donatarium persistit; non item, si culpa fuerit donatarii: tunc enim res donata redit ad donantem l. cum veterum 15. Cod. d. 1.

50 Si sine culpa; omne, quòd donatum est, donanti restituitur: eò quòd donatio inter sponso habeat annexam à Jure conditionem, si Matrimonium fuerit secutum, saltem de Jure noviori in d. l. cum veterum 15. Licet de Jure antiquiori talis donatio pro absoluta fuerit habita, veluti colligitur ex l. si tibi 11. Cod. eod. Sanchez d. l. n. 2. Rosignolo n. 5.

51 Excipitur in l. si à sponso 16. Cod. d. r. casus, quò sponsus ante nuptias sponsæ dedit osculum: tunc enim, quantumvis Matrimonium non ponatur, sponsa lucratur dimidiam partem sponsalitijs largitatis: vel quia, ut dicitur Sanchez d. l. n. 4. sponsa ruborem ac verecundiam pro osculo sponsi patitur; vel quia, ut loquitur Rosignolo sub d. n. 5. sponsa per impressionem osculi moralem quandam seducitur, ratione cujus non tam opportunè potest nubere, contrahit; vel quia, ut dicitur Magnif. D. P. König ad cit. tit. de Donat. inter vir. & uxor. p. 1. n. 10. ex severa Romanorum gravitate oscula pertinent ad conjugalem licentiam.

Diversum obtinet in sponso, qui res, à sponsa sibi donatas, quoad dimidiam partem non lucratur, licet osculum intervererit d. l. si à sponso 16. in fin. eò quòd Authores Juris nostri crediderint, sponsum ex osculo sponsæ detrimentum aut difficultatem aliquam non sentire. Rosignolo sub cit. n. 5.

Idem, quod de osculo dictum, à Sanchez 14 disp. 19. n. 5. & Rosignolo d. n. 1. extenditur ad copulam, utpote quæ privativè spectat ad jus conjugale, majoremque longè verecundiam & notam, quam osculum, causat. Verùm, si solus amplexus intercesserit, tunc quia virginalis pudor in communi hominum estimatione tantoperè non delibatur, lucrum dimidia partis cit. Sanchez disp. 18. n. 8. & Rosignolo p. n. 4. num. 5. non agnoscent.

Quæstio superest: utrum, quò dictum est, in hoc §. de restitutione Sponsalitijs largitatis, & in §. priori de arrhis restituendis, locum habeat in foro conscientiæ ante omnem sententiam? Ubi, dissimulatis aliorum sententijs, quas studiosè cum suis argumentis refert Clarif. P. Schmalzgreber ad cit. de Sponsalib. n. 134. & seqq.

Resp. I. restitutionem Sponsalitijs largitatis, nec non arrharum quoad simplicem vel rem ipsam, ante omnem sententiam in conscientia stringere. Ratio videtur obvia: quia, si Matrimonium ex culpa accipientis non sequatur, resolvitur titulus acceptionis, & parit obligationem, rem, sine causa detentam, suo domino restituendi.

Resp. II. quoad excessum, duplum scilicet, triplum, aut quadruplum, obligationem restitutionis stringere quidem in conscientia ante sententiam, sed in illa tantum hypothese, ubi præcessit exactio partis. Covarruv. p. 2. de Sponsalib. cap. 6. §. 8. n. 11. Gutierrez de Matr. cap. 18. n. 19. Ratio est: quia, tamen obligatio solvendi pœnam, à Jure constitutam, alioquin ante sententiam non urgeat; obligatio tamen quoad duplum v. g. aut triplum in arrhis, præsuppositâ partis exactione vel ideò mox urget, quòd proveniat ex conventionem partium, expressâ vel tacitâ; notum verò sit, præstationes alias, ex conventionem debitas, saltem post exactiorem creditoris esse solvendas, ulteriori Judicis sententiâ non expectatâ. Quæ ipsa responsio potest accommodari pœnæ conventionali, in anteced. cap. à n. 141. expostite.

CAPUT V.

De Modis, quibus Sponsalia dissolvuntur,

Sponsalibus contrarii sunt Modi, quibus dissolvuntur. Ex his quidam faciunt, ut Sponsalia ipso Jure solvantur; alii verò solummodò sponso dant facultatem, à Sponsalibus, si ipsis placuerit, resiliendi. De utrisque in duabus sectionibus differemus.